

Ludmila Spektor

Emigrant på livstid Erindringer

Skriveforlaget, 2014

Af Katrine Hassenkam Zoref

Emigrant på livstid er violinist ved DR Symfoniorkester – Ludmila Spektors – personlige beretning om at vokse op som jøde i Ukraine, en af Sovjetunionens mest antisemitiske republikker. Om at leve som minoritet i et Sovjetunionen præget af omfattende kontrol, paranoia, fortielse og en konstant fremmedgørelse. Om at være jøde i et samfund, hvor al religiøsitet er ilde set, da det ikke passer ind i regimets ideologi, og hvor jøder aktivt diskrimineres i alle forhold vedrørende uddannelse, jobmuligheder og politisk indflydelse.

I dette Sovjetunionen bliver Ludmila født i 1952 og vokser op i en lille lejlighed i Kiev sammen med søsteren Larisa, far, mor og mormor og morfar. Familien er ikke religiøs. Man gør hvad man kan for at passe ind, holde lav profil og undgå problemer. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at der tales russisk – ikke jiddisch – i hjemmet, man taler kun meget lidt om Holocausts rædsler og den skæbne, andre familiemedlemmer har lidt bl.a. massakren ved Babij Jar, hvor en del af farens familie blev myrdet.

Ludmila skriver bl.a.:

”Jeg syntes jiddisch var pinligt. For mig var jiddisch ikke et sprog, men et stempel. Det var tegn på at befinde sig på et meget lavt niveau i samfundet... I dag er jeg virkelig ked af, at jeg ikke har lært sproget selv.”

Citatet er et godt eksempel på den undertrykkelse og fortielse, et system, som det sovjetiske har på mennesker, som aktivt inddrages i deres egen undertrykkelse. Denne form for selvrensning er ikke forbeholdt jødiske sovjetborgere, men får her en ekstra dimension.

Familien holder dog også fast i en række jødiske traditioner og højtider, og Ludmila fremhæver tydeligt, at det jødiske er helt afgørende for hendes identitet. I barndommen var det at være jøde dog først og fremmest ensbetydende med at måtte finde sig i mobning og ubehageligheder fra andre børn. På den ukrainske skole, hvor Ludmila gik, var der ikke andre jødiske børn i klassen, og tidligt måtte hun sande vanskelighederne ved at have ikke-jødiske venner. F.eks. da hun på musikskolen, hvor hun blev undervist i violin, blev veninde med en russisk pige, som hun spillede sammen med, hvorefter denne opfordres til ikke at spille sammen med hende, da hun, som en af musiklærerne siger: *"ville have bedre muligheder for at klare sig i musikverdenen, hvis hun ikke spillede sammen med en jøde"*. Oplevelsen sætter sig så dybt, at Ludmila efter eget udsagn ikke tør have ikke-jødiske venner igen. Dette ændrer sig først, efter hun er ankommet til Danmark.

Som 16-årig forlod Ludmila familien i Kiev for at studere musik i byen Sumi. Stedet var udvalgt, fordi der kun var få jøder, og der derfor var mindre risiko for at blive sorteret fra, fordi man var jøde. Der opereredes nemlig inden for mange uddannelser med såkaldte "jødeprocenter", og disse måtte nøje overvejes, når man planlagde sin fremtid. Det forekommer jo helt absurd! Her boede og studerede Ludmila under ganske trange og fattige kår. Set i bakspejlet har erfaringerne dog også givet Ludmila noget med i bagagen:

"I dag kan jeg se, at hvis jeg ikke havde klaret udfordringerne i Sumi, havde jeg aldrig turdet emigrere. Nu havde jeg prøvet at leve under så ringe forhold, og da vi bestemte os til at emigrere, vidste jeg, at jeg ville kunne klare lidt af hvert ..."

Ludmila fortsætter sine studier i Moskva og opnår ansættelse ved operetteatret i Kiev. Det er i forbindelse med arbejdet her, at hun møder sin mand, som hun bliver gift med i december 1973 og får datteren Milena med. Som mange andre forældre ønsker Ludmila og Arkadi også en bedre fremtid for deres barn, end den Sovjetunionen kan tilbyde, og det er en af grundene til, at parret beslutter sig for at søge om udrejsetilladelse og ender i Danmark, hvor tilværelsen som nyttilkommet, med alle de misforståelser kultursammenstød det kan medføre, beskrives med humor og varme.

Emigrant for livstid giver et spændende indblik i tilværelsen bag Jerntæppet og beretter samtidig om menneskers håb og drømme for en bedre tilværelse. Ludmila Spektor har sammen med musikjournalist Jens Cornelius skrevet en meget medrivende og læseværdig erindringsbog, som samtidig giver stemme til en gruppe af mennesker, hvis historie ikke har været fortalt før, men som også skriver sig ind i den farverige og mangfoldige dansk-jødiske historie.